

บทที่ 3 การจัดทำงบการเงิน

เค้าโครงเรื่อง

1. แบบของงบกำไรขาดทุน
 - 1.1 การจัดหมวดหมู่รายได้และค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน
 - 1.1.1 รายได้จากการดำเนินงาน
 - 1.1.2 รายได้อื่น
 - 1.1.3 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
2. รายการปิดบัญชี
 - 2.1 การปิดบัญชีรายได้
 - 2.2 การปิดบัญชีค่าใช้จ่าย
3. แบบของงบดุล
 - 3.1 การจัดหมวดหมู่รายการต่าง ๆ ในงบดุล
 - 3.2 การหายอดดุลคงเหลือยกไปของบัญชีต่างๆ

สาระสำคัญ

1. งบกำไรขาดทุนเป็นงบการเงินที่แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของกิจการในช่วงเวลาหนึ่ง มีแบบที่นิยมใช้ 2 แบบคือ แบบรายงานและแบบบัญชี
2. รายการปิดบัญชีหมายถึง การปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เข้าบัญชีกำไรขาดทุน การปิดบัญชีกำไรขาดทุนเข้าบัญชีทุน และการปิดบัญชีเงินถอนเข้าบัญชีทุน
3. งบดุลเป็นงบการเงินที่แสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง โดยแสดงว่า ณ วันนั้นกิจการมีสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นจำนวนเท่าใด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้สามารถจัดทำงบกำไรขาดทุนได้อย่างถูกต้อง และแยกประเภทได้ว่าจะต้องจัดเรียงรายการรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างไร
2. เพื่อให้สามารถบันทึกรายการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป และผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทได้ถูกต้องรวมทั้งเข้าใจหลักการปิดบัญชีอย่างชัดเจน
3. เพื่อให้สามารถจัดทำงบดุลของกิจการได้อย่างถูกต้องทั้งแบบบัญชีและแบบรายงาน และรู้จักการเรียงหมวดหมู่สินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

ณ วันสิ้นงวด เมื่อกิจการจัดทำบทดลองแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจัดทำงบการเงินเพื่อนำเสนอต่อบุคคลภายนอกและฝ่ายบริหารของกิจการ ซึ่งจะได้ศึกษาในบทเรียนต่อไปนี้

1. แบบของงบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุนเป็นงบการเงินที่แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของกิจการในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือนหรือ 1 ปี เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายจัดการ

งบกำไรขาดทุนเป็นรายงานการเงินที่นำออกเผยแพร่แก่บุคคลภายนอก เช่น เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องจะลงทุน ซึ่งมีแบบที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปอยู่ 2 แบบคือ แบบรายงาน (Report form) และแบบบัญชี (Account form)

งบกำไรขาดทุนแบบรายงานจะแสดงรายการโดยแบ่งออกเป็นหลายชั้น ชั้นแรกแสดงให้เห็นการคำนวณต้นทุนขายและกำไรขั้นต้นอันเกิดจากการขาย ชั้นที่ 2 แสดงให้เห็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน ชั้นที่ 3 แสดงรายได้และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานโดยตรง และชั้นที่ 4 แสดงให้เห็นกำไรสุทธิของกิจการและกำไรสุทธิประจำปี

งบกำไรขาดทุนแบบบัญชีเรียกชื่อว่า บัญชีกำไรขาดทุน (Profit and Loss Account) ถ้าเป็นกิจการที่มีได้ทำการซื้อขายสินค้า ก็ไม่ต้องแสดงรายการเกี่ยวกับต้นทุนขายและกำไรขั้นต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ แสดงค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร รายได้และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และกำไรสุทธิ

1.1 การจัดหมวดหมู่รายได้และค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

เพื่อให้เห็นผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างชัดเจน จึงแยกรายได้และค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนออกเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน กับ รายได้และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

1.1.1 รายได้จากการดำเนินงาน (Operating Revenue) ได้แก่รายได้อันเกิดจากการขายสินค้าหรือบริการถ้าเป็นธุรกิจประเภทธนาคาร รายได้จากการดำเนินงานโดยตรงก็คือ ดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืม

ตัวอย่างการแสดงผลการดำเนินงานแบบรายงาน

บริษัท กรกนก จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25.....

ขาย	4,000,000.-	
หัก สินค้ารับคืนและส่วนลด	50,000.-	
ส่วนลดจ่าย	<u>70,000.-</u>	<u>120,000.-</u>
ขายสุทธิ		3,880,000.-
ต้นทุนขาย		

สินค้าคงเหลือ 1 ม.ค. 25....			400,000.-	
ซื้อ		2,500,000.-		
ค่าขนส่งเข้า		<u>150,000.-</u>		
		2,650,000.-		
หัก สินค้าส่งคืนและส่วนลด	40,000.-			
ส่วนลดรับ	<u>30,000.-</u>	<u>70,000.-</u>	2,580,000.-	
สินค้าที่มีไว้เพื่อขาย			2,980,000.-	
หัก สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค. 25..			<u>350,000.-</u>	2,630,000.-
กำไรขั้นต้น				1,250,000.-
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร				
ค่าใช้จ่ายในการขาย				
เงินเดือนพนักงานขาย		80,000.-		
ค่านายหน้า		100,000.-		
ค่าโฆษณา		60,000.-		
ค่าขนส่งออก		40,000.-		
ค่าเบี้ยประกันร้าน		10,000.-		
ค่าเสื่อมราคา-อาคารและอุปกรณ์ร้านค้า		70,000.-		
ค่าใช้จ่ายในการขายอื่น ๆ		<u>50,000.-</u>	410,000:	
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร				
เงินเดือน		100,000.-		
หนี้สงสัยจะสูญ		6,000.-		
ค่าวัสดุสำนักงาน		10,000.-		
ค่าน้ำค่าไฟค่าโทรศัพท์		10,000.-		
ค่าเบี้ยประกันสำนักงาน		18,000.-		
ค่าเสื่อมราคา-อาคารและ				
อุปกรณ์สำนักงาน		130,000.-		
ค่าใช้จ่ายในการบริหารอื่น ๆ		<u>70,000.-</u>	344,000.-	754,000.-
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน				496,000.-
รายได้และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ				
ดอกเบี้ยรับ			600.-	
เงินปันผลรับ			6,000.-	
ดอกเบี้ยจ่าย			<u>(40,000.-)</u>	(33,400)
กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้				462,600.-
ภาษีเงินได้				<u>138,780.-</u>
กำไรสุทธิ				<u>323,820.-</u>

ตัวอย่างการแสดงผลการดำเนินงานแบบบัญชี

บริษัท กรกนก จำกัด

บัญชีกำไรขาดทุน

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2536

สินค้าคงเหลือ 1 ม.ค. 2536	400,000	ขาย	4,000,000.-	
ซื้อ	2,5000,000.	หัก สินค้ารับคืน	50,000.-	
หัก สินค้าส่งคืน	40,000.-	ส่วนลดจ่าย	170,000.-	0 0 0 :
ส่วนลดรับ	30,000:	สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค.2536		1,880,000
	70,000.-			350,000
ค่าขนส่งเข้า	150,000			
กำไรขั้นต้นยกไป	✓ 1,250,000			
	4,230,000			1,230,000
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร		กำไรขั้นต้นยกมา	✓	1,250,000
ค่าใช้จ่ายในการขาย				
เงินเดือนพนักงานขาย	80,000.-			
ค่าโฆษณา	100,000.-			
ค่าโฆษณา	60,000.-			
ค่าขนส่งออก	40,000.-			
ค่าเบี้ยประกันร้าน	10,000.-			
ค่าเสื่อมราคา-อาคารและ				
อุปกรณ์ร้านค้า	70,000.-			
ค่าใช้จ่ายในการขายอื่นๆ	50,000.-			
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร :				
เงินเดือน	10,000.-			
หนี้สงสัยจะสูญ	6,000.-			
ค่าวัสดุสำนักงาน	10,000.-			
ค่าน้ำค่าไฟค่าโทรศัพท์	10,000.-			
ค่าเบี้ยประกันสำนักงาน	18,000.-			
ค่าเสื่อมราคา-อาคารและ				
อุปกรณ์สำนักงาน	130,000.-			
ค่าใช้จ่ายในการบริหารอื่นๆ	70,000.-			
กำไรสุทธิจากการดำเนินงานยกไป	✓ 496,000			
	1,250,000			1,250,000
ค่าใช้จ่ายอื่น :		กำไรสุทธิจากการดำเนินงานยกมา	✓	496,000
ดอกเบี้ยจ่าย	40,000	รายได้อื่น :		
กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้ยกไป	✓ 462,600	ดอกเบี้ยรับ		600
		เงินปันผลรับ		6,000
	502,600			502,601
ภาษีเงินได้	138,780	กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้ยกมา	✓	462,60
กำไรสุทธิ	323,820			
บาท	462,600	บาท		462,600

1.1.2 รายได้อื่น (Other Revenue หรือ non-operating revenue) คือรายได้ที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากการดำเนินงานปกติเช่นธุรกิจที่ซื้อขายสินค้าอาจจะมีรายได้อื่น ๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผลจากหุ้น บริษัทอื่นที่กิจการซื้อไว้เป็นการลงทุนและกำไรจากการขายสินทรัพย์ซึ่งไม่ใช่สินค้าของกิจการ

1.1.3 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expenses) ได้แก่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการและในการบริหารธุรกิจนั้น

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกิจการซื้อขายสินค้า เมื่อได้แยกส่วนที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดหาสินค้ามาไว้ในสภาพและสถานที่ที่จะขายได้ซึ่งถือเป็นต้นทุนขายออกแล้ว ค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือยังแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายในการขาย (Selling Expenses) คือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยตรงเนื่องจากการขายสินค้าและจัดส่งสินค้าไปให้แก่ลูกค้า เช่น เงินเดือนและค่านายหน้าของพนักงานขาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสำรวจตลาดของพนักงานขาย ค่าโฆษณา ค่าขนส่งออกและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของร้านค้า

2. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร (Administrative Expenses) คือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการธุรกิจ เช่น เงินเดือนของฝ่ายบริหารและพนักงานประจำสำนักงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในสำนักงาน

อาจมีค่าใช้จ่ายบางประเภทที่เป็นค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร เช่น ค่าเช่าอาคารที่ส่วนหนึ่งเป็นสำนักงานอีกส่วนหนึ่งของร้านค้า ให้แบ่งค่าใช้จ่ายจำนวนนี้ออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expenses) เช่น ดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

1. จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

ก. งบกำไรขาดทุน

ข. รอบบัญชี

ค. รายได้และค่าใช้จ่าย

ง. บัญชีถอนใช้ส่วนตัว

2. บัญชีกำไรขาดทุน จัดเป็นบัญชีประเภทใด และมีส่วนสำคัญต่อธุรกิจการค้าทั่วไปอย่างไร

3. ค่อไปนี้เป็นยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทต่าง ๆ บางส่วนของร้าน “วรรณิการช่าง” เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2538

เงินสด	6,250.-	บาท
รายได้ค่าบริการ	212,124.-	บาท
วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป	162,808.-	บาท
เงินเดือน	34,000.-	บาท
ค่าเช่า	10,400.-	บาท
ค่าโฆษณา	4,850.-	บาท
ค่าน้ำค่าไฟ	1,500.-	บาท
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	436.-	บาท

ให้ทำงบกำไรขาดทุนแบบรายงาน ประจำปี 2538

2. รายการปิดบัญชี (Closing Entries)

เมื่อจัดทำกระดาษทำการและงบการเงินเสร็จเรียบร้อยแล้ว งานขั้นต่อไปจะต้องบันทึกรายการปิดบัญชี (Closing Entries) ในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทกิจการค้ามักจะปิดบัญชีเมื่อสิ้นงวดบัญชีหนึ่ง ๆ เช่น งวดบัญชี 1 ปีตามปีปฏิทิน กิจการค้าจะบันทึกการปิดบัญชี ณ วันสิ้นปีคือวันที่ 31 ธันวาคม กฎหมายกำหนดให้มีการปิดบัญชีอย่างน้อยปีละครั้ง

รายการปิดบัญชี หมายถึง การปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เข้า “บัญชีกำไรขาดทุน” การโอนกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปยังบัญชีทุนรวมทั้งการปิดบัญชีเงินถอนไปยังบัญชีทุน

บัญชีกำไรขาดทุนที่เปิดขึ้นมานี้เพื่อสรุปผลการดำเนินงานให้อยู่ในที่เดียวกัน โดยปิดบัญชีรายได้และบัญชีค่าใช้จ่ายไปยังบัญชีกำไรขาดทุน แล้วปิดบัญชีกำไรขาดทุนเพื่อโอนกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปยังบัญชีทุน การที่ไม่โอนปิดบัญชีรายได้และบัญชีค่าใช้จ่ายไปยังบัญชีทุนโดยตรงเนื่องจากถ้าโอนปิดโดยตรงนั้นจะทำให้ไม่ทราบถึงผลสรุปของการดำเนินงานในงวดบัญชีนั่นว่าเป็นอย่างไร

2.1 การปิดบัญชีรายได้

ณ วันสิ้นงวด ก่อนการปิดบัญชี บัญชีรายได้มียอดดุลเครดิต ในการปิดบัญชีรายได้จึงเดบิตบัญชีรายได้และเครดิตบัญชีกำไรขาดทุน

การปิดบัญชีรายได้ในสมุดรายวันทั่วไป เป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป				หน้า 3	
2536					
ก.ค. 31	รายได้ค่าบริการ	41	2,000	-	
	กำไรขาดทุน	33			2,000 -
	โอนปิดบัญชีรายได้				

เมื่อบันทึกการปิดบัญชีรายได้ในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว ให้ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทดังนี้

บัญชีรายได้อำนาจบริการ						เลขที่ 41		
2536				2536				
ก.ค. 31	กำไรขาดทุน	รว.3	2,000	-	ก.ค. 15	ถูกหนี้	รว.1	1,000 -
					31	ถูกหนี้	รว.1	1,000 -
			2,000	-				2,000 -

บัญชีกำไรขาดทุน						เลขที่ 33		
				2536				
				ก.ค. 31	รายได้ค่าบริการ	รว. 3	2,000	-

หลังจากการบันทึกการปิดบัญชีรายได้ บัญชีรายได้จะมียอดดุลเป็นศูนย์

2.2 การปิดบัญชีค่าใช้จ่าย

ณ วันสิ้นงวด ก่อนการปิดบัญชี บัญชีค่าใช้จ่ายมียอดดุลเดบิต ในการปิดบัญชีจึงเดบิตบัญชีกำไรขาดทุนและเครดิตบัญชีค่าใช้จ่าย

ในกรณีที่กิจการมีบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หลายบัญชี การปิดบัญชีค่าใช้จ่ายจะทำได้โดยวิธีรวมรายการ ดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป						หน้า 3		
2536								
ก.ค. 31	กำไรขาดทุน				33	1,480	-	
	ค่าไฟฟ้าและโทรศัพท์				51			500
	ค่าเช่า				52			600
	ค่าวัสดุสำนักงาน				53			220
	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด				54			160
	โอนปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ							

เมื่อบันทึกการปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว ให้ผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท ดังนี้

บัญชีกำไรขาดทุน					เลขที่ 33		
2536				2536			
ก.ค. 31	ค่าไฟฟ้าและ โทรศัพท์	รว.3	500	ก.ค. 31	รายได้ค่าบริการ	รว. 3	2,000 -
	ค่าเช่า	รว.3	600				
	ค่าวัสดุสำนักงาน	รว.3	220				
	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	รว.3	160				

บัญชีค่าไฟฟ้าและโทรศัพท์					เลขที่ 51		
2536				2536			
ก.ค. 30	เงินสด	รว.	500 -	ก.ค. 31	กำไรขาดทุน	รว.3	500

บัญชีค่าเช่า					เลขที่ 52		
2536				2536			
ก.ค. 2	เงินสด	รว. 1	600 -	ก.ค. 31	กำไรขาดทุน	รว.3	600

บัญชีค่าวัสดุสำนักงาน					เลขที่ 53			
2536					2536			
ก.ค. 3	เงินสด	รว. 1	120 -		ก.ค. 31	กำไรขาดทุน	รว.3	220 -
16	เจ้าหนี้	รว. 1	100 -					
			220 -					220 -

บัญชีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด					เลขที่ 54			
2536					2536			
ก.ค. 8	เงินสด	53.1	160 -		ก.ค. 3	กำไรขาดทุน	รว. 3	160 -

หลังจากการบันทึกการปิดบัญชีค่าใช้จ่ายแล้ว บัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะมียอดดุลเป็นศูนย์

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

- รายการปิดบัญชีหมายถึงอะไร และจัดทำเมื่อใด
- จงอธิบายหลักเกณฑ์การปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่าย

3. แบบของงบดุล

งบดุลที่จัดทำขึ้นโดยทั่วไปมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบรายงาน (Report form) และแบบบัญชี (Account form) งบดุลแบบรายงานจะแสดงรายการเรียงกันไปเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนแบบบัญชีมี 2 ด้าน คือ ด้านซ้ายและด้านขวา ซึ่งยอดรวมของทั้ง 2 ด้านจะต้องเท่ากัน โดยจัดให้สินทรัพย์อยู่ด้านซ้ายและขึ้นต้นด้วยสินทรัพย์หมุนเวียนคือ เงินสดเป็นรายการแรก ต่อไปจึงเป็นสินทรัพย์ถาวร ส่วนด้านขวาเป็นหนี้สินและส่วนของเจ้าของโดยแสดงหนี้สินหมุนเวียนไว้เป็นหมวดแรก และส่วนของเจ้าของเป็นหมวดสุดท้าย

ตัวอย่างงบดุลแบบรายงาน

บริษัท ขจรศักดิ์ จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน :

เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร	300,000.-	
เงินลงทุนชั่วคราว (ราคาตลาด 75,000.-)	70,000.-	
ตัวเงินรับ	90,000.-	
ลูกหนี้การค้า	400,000.-	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>20,000.-</u>	380,000.-
รายได้ค้างรับ	1,000.-	
สินค้าคงเหลือ (ตามราคาทุนหรือราคาตลาด แล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า)	300,000.-	
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า	<u>15,000.-</u>	
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		1,156,000.-
เงินลงทุนระยะยาว - หุ้นในบริษัท เกษม จำกัด (ราคาทุน)		100,000.-

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ :

ที่ดิน	350,000.-	
อาคาร	1,500,000.-	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม - อาคาร	<u>400,000.-</u>	1,100,000.-
อุปกรณ์สำนักงาน	750,000.-	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงาน	<u>200,000.-</u>	550,000.-
รวมที่ดิน อาคารและอุปกรณ์		2,000,000.-

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน :

ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท	60,000.-	
สิทธิบัตร	120,000.-	
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าระยะยาว	<u>25,000.-</u>	
รวมสินทรัพย์ไม่มีตัวตน		205,000.-
รวมสินทรัพย์ทั้งหมด	บาท	<u>3,461,000.-</u>

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินหมุนเวียน :

ตัวเงินจ่าย	90,000.-	
เจ้าหนี้การค้า	200,000.-	
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย	3,000.-	
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	100,000.-	
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	45,000.-	
เงินปันผลค้างจ่าย	200,000.-	
เงินมัดจำรับ	6,000.-	
รายได้รับล่วงหน้า	3,000.-	
รวมหนี้สินหมุนเวียน		647,000.-

หนี้สินระยะยาว :

เงินกู้จำนอง (ดอกเบี้ย 9% ต่อปี กำหนดใช้คืนในปี 2539)	500,00.-	
รวมหนี้สินทั้งหมด		1,147,000.-

ส่วนของผู้ถือหุ้น :

ทุนเรือนหุ้น		
ทุน-หุ้นสามัญ จดทะเบียน 10,000 หุ้น		
มูลค่าหุ้นละ 100 บาท		
จำหน่ายและเรียกชำระแล้ว 10,000 หุ้น		
มูลค่าหุ้นละ 100 บาท	1,000,000.-	
กำไรสะสม	1,314,000.-	2,314,000.-
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		<u>3,461,000.-</u>

ตัวอย่างงบดุลแบบบัญชี

บริษัท ขจรศักดิ์ จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	
สินทรัพย์หมุนเวียน :		หนี้สินหมุนเวียน :	
เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร	300,000.-	ตัวเงินจ่าย	9,000.-
เงินลงทุนชั่วคราว(ราคาตลาด75,000)	70,000.-	เจ้าหนี้การค้า	200,000.-
ตัวเงินรับ	90,000.-	ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย	3,000.-
ลูกหนี้การค้า	400,000.-	ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	100,000.-
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>20,000.-</u> 380,000.-	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	45,000.-
รายได้ค้างรับ	1,000.-	เงินปันผลค้างจ่าย	200,000.-
สินค้าคงเหลือ (ตามราคาทุนหรือ		เงินมัดจำรับ	6,000.-
ราคาตลาดแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า)	300,000.-	รายได้รับล่วงหน้า	<u>3,000.-</u> 647,000 -
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	<u>15,000.-</u> 1,156,000 -	หนี้สินระยะยาว :	
เงินลงทุนระยะยาว-หุ้นในบริษัท		เงินกู้จำนอง (ดอกเบี้ย 9% ต่อปี)	
เกษม จำกัด	100,000 -	กำหนดใช้คืนในปี 2539)	500,000 -
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ :		ส่วนของผู้ถือหุ้น :	
ที่ดิน	350,000.-	ทุนเรือนหุ้น	
อาคาร	1,500,000.-	ทุน-หุ้นสามัญจดทะเบียน 10,000หุ้น	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	<u>400,000.-</u> 1,100,000.-	มูลค่าหุ้นละ 100 บาท จำหน่ายและ	
อุปกรณ์สำนักงาน	750,000.-	เรียกชำระแล้ว 10,000 หุ้น มูลค่า	
		หุ้นละ 100.-	1,000,000 -
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	<u>200,000.-</u> 550,000.-	กำไรสะสม	1,314,000 -
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน :			
ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท	60,000.-		
สิทธิบัตร	120,000.-		
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าระยะยาว	<u>25,000.-</u> 205,000 -		
	<u>3,461,000 -</u>		<u>3,461,000 -</u>

3.1 การจัดหมวดหมู่รายการต่าง ๆ ในงบดุล

งบการเงินของกิจการสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลได้หลายฝ่าย เช่น ฝ่ายจัดการ เจ้าของกิจการเจ้าหนี้และบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจความเป็นไปของกิจการนั้น ดังนั้นรายการต่าง ๆ ที่แสดงในงบการเงินจึงควรจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อช่วยให้ผู้อ่านงบการเงินสามารถเข้าใจฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการได้ดียิ่งขึ้นโดยปกติรายการต่าง ๆ ในงบดุลอาจจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

- สินทรัพย์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ
 1. สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets)
 2. เงินลงทุนระยะยาว (Long-term investment)
 3. สินทรัพย์ถาวร (Fixed assets)
 4. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible assets)
- หนี้สิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 1. หนี้สินหมุนเวียน (Current liabilities)
 2. หนี้สินระยะยาว (Long - term liabilities)
- ส่วนของเจ้าของ

3.2 การหายอดดุลคงเหลือยกไปของบัญชีต่าง ๆ

ภายหลังการปิดบัญชี บัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายได้ถูกปิดไปยังบัญชีกำไรขาดทุน ดังนั้นบัญชีที่ยังคงเหลืออยู่คือบัญชีประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของเจ้าของ ซึ่งเรียกว่า “บัญชีแท้” (Real account) กิจการจะทำบัญชีเหล่านี้มาคำนวณหายอดดุลเพื่อทราบฐานะการเงินของกิจการ ณ วันสิ้นงวดว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของเป็นจำนวนเท่าใด แล้วยกยอดดุลที่คำนวณได้นั้นไปตั้งเป็นยอดยกมาในต้นงวดถัดไป

วิธีการหายอดดุลยกไปของบัญชีต่าง ๆ

การหายอดดุลยกไปของบัญชีต่าง ๆ มีวิธีปฏิบัติดังนี้

ก. ในกรณีที่บัญชีนั้นมีรายการเพียงด้านเดียว อาจเป็นด้านเดบิตหรือเครดิต

1. รวมจำนวนเงินทางด้านนั้นในบัญชี ซึ่งก็คือ ยอดดุลที่จะยกไปในงวดหน้า
2. เขียนวัน เดือน ปี ซึ่งเป็นวันสิ้นงวดบัญชีลงในด้านตรงข้ามกับยอดดุลของบัญชีที่คำนวณได้ เช่นยอดดุลอยู่ทางด้านเดบิตก็เขียนทางด้านเครดิต และเขียนคำว่า “ยอดยกไป” ในช่องรายการ แล้วใส่จำนวนเงินที่เท่ากับยอดดุลที่คำนวณได้ในช่องจำนวนเงิน พร้อมทั้งใส่เครื่องหมาย ✓ (Check mark) ในช่องหน้าบัญชีเพื่อแสดงว่ารายการนั้นไม่ได้ผ่านรายการมาจากสมุดรายวัน

3. เขียนจำนวนเงินรวมที่เท่ากันทั้ง 2 ด้าน แล้วขีดเส้นคู่ใต้จำนวนเงินรวมทั้ง 2 ด้าน

4. ในบรรทัดต่อมาด้านตรงข้ามกับด้าน “ยอดยกไป” ให้เขียนวัน เดือน ปี

ซึ่งเป็นวันต้นงวดบัญชีใหม่ลงในช่องวันที่และเขียนคำว่า “ยอดยกมา” ในช่องรายการ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าบัญชีพร้อมทั้งใส่จำนวนเงินเท่าเดิมในช่องจำนวนเงิน

ข. ในกรณีที่บัญชีนั้นมีรายการทั้งด้านเดบิตและเครดิต

1. รวมจำนวนเงินทั้งด้านเดบิตและเครดิต

2. หาผลต่างระหว่างจำนวนเงินรวมด้านเดบิตและเครดิต

3. เขียนคำว่า “ยอดยกไป” ในช่องรายการทางด้านที่มีจำนวนเงินรวมน้อยกว่า เขียนวันที่ซึ่งเป็นวันสิ้นงวดบัญชีในช่องวันที่ ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าบัญชีและใส่จำนวนเงินที่เป็นผลต่างในข้อ 2 ในช่องจำนวนเงิน

4. รวมยอดทั้งด้านเดบิตและเครดิตจะได้จำนวนเงินรวมเท่ากันทั้ง 2 ด้าน แล้วขีดเส้นคู่ใต้จำนวนเงินรวมทั้ง 2 ด้าน

5. เขียน “ยอดยกมา” ในลักษณะเดียวกับกรณี ก.

บัญชีแยกประเภทต่าง ๆ ภายหลังจากการปิดบัญชีและหายยอดดุลยกไปแล้วจะเป็นดังนี้

บัญชีเงินสด				เลขที่ 11			
2536				2536			
ก.ค. 1	ทุน	รว. 1	7,000 -	ก.ค. 2	ค่าเช่า	รว.1	600 -
18	ลูกหนี้	ร.อ. 1	1,000 -	3	ค่าวัสดุสำนักงาน	รว.1	120 -
				8	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	รว.1	160 -
				24	เจ้าหนี้	รว. 2	2,000 -
				30	ค่าไฟฟ้า	รว. 2	500 -
				31	ยอดยกไป	✓	4,620 -
			8,000 -				8,000 -
ต.ค. 1	ยอดยกมา	✓	4,620 -				

บัญชีลูกหนี้				เลขที่ 12			
2536				2536			
ก.ค. 15	รายได้ค่าบริการ	ร.อ. 1	1,000 -	ก.ค. 18	เงินสด	ร.อ. 1	1,000 -
31	รายได้ค่าบริการ	ร.อ. 2	1,000 -	31	ยอดยกไป	✓	1,000 -
			2,000 -				2,000 -
ต.ค. 1	ยอดยกมา	✓	1,000 -				

บัญชีเครื่องตกแต่ง					เลขที่ 13		
2536				2536			
ก.ค. 5	เจ้าหนี้	ร.ก. 1	4,200 -	ก.ค. 31	ยอดยกไป	✓	4,200 -
ส.ค. 1	ยอดยกมา	✓	4,200 -				

บัญชีเจ้าหนี้					เลขที่ 21		
2536				2536			
ก.ค. 24	เงินสด	ร.ก. 1	2,000 -	ก.ค. 5	เครื่องตกแต่ง	ร.ก. 1	4,200 -
31	ยอดยกไป	✓	2,300 -	16	ค่าวัสดุสำนักงาน	ร.ก. 1	100 -
			4,300 -				4,300 -
				ส.ค. 1	ยอดยกมา	✓	2,300 -

บัญชีทุน - นายชำนาญ					เลขที่ 31		
2536				2536			
ก.ค. 31	ยอดยกไป	✓	7,000 -	ก.ค. 1	เงินสด	ร.ก. 1	7,000 -
				ส.ค. 1	ยอดยกมา	✓	7,000 -

บัญชีรายได้อำนาจบริการ

เลขที่ 41

2536				2536			
ก.ก. 31	กำไรขาดทุน	รว. 3	2,000 -	ก.ก. 15	ลูกหนี้	รว. 1	1,000 -
				31	ลูกหนี้	รว. 2	1,000 -
			2,000 -				2,000 -

บัญชีค่าไฟฟ้าและโทรศัพท์

เลขที่ 51

2536				2536			
ก.ก. 30	เงินสด	รว. 2	500 -	ก.ก. 31	กำไรขาดทุน	รว. 3	500 -

บัญชีค่าเช่า

เลขที่ 52

2536				2536			
ก.ก. 2	เงินสด	รว. 1	600 -	ก.ก. 31	กำไรขาดทุน	รว. 3	

บัญชีค่าวัสดุสำนักงาน

เลขที่ 53

2536				2536			
ก.ก. 3	เงินสด	รว. 1	120 -	ก.ก. 31	กำไรขาดทุน	รว. 3	220 -
16	เจ้าหนี้	รว. 1	100 -				
			220 -				220 -

บัญชีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด					เลขที่ 54		
2536				2536			
ก.ค. 8	เงินสด	รว.1	160 -	ก.ค. 31	กำไรขาดทุน	รว.3	160 -

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. การขายออกคงเหลือยกไปหมายถึงอะไร และจัดทำเมื่อใด
2. ในวันสิ้นงวดต้องมีการโอนปิดบัญชีสินทรัพย์หนี้สินและทุนหรือไม่เพราะเหตุใด

สรุป

งบกำไรขาดทุนแสดงรายได้และค่าใช้จ่ายใน 1 งวดบัญชีของกิจการ และได้ผลสรุปเป็นกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ ส่วนงบดุลแสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งโดยแยกแสดงเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่ดิน อาคารและอุปกรณ์และสินทรัพย์อื่น ๆ หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินระยะยาว และส่วนของผู้เจ้าของ

การประเมินผลท้ายบท

จากยอดคงเหลือของบัญชีต่าง ๆ ของร้านสีฟ้า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536 ดังปรากฏข้างล่างนี้ให้บันทึกการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

ค่าวัสดุสำนักงาน	3,200.-
เงินสด	110,000.-
ดอกเบี้ยจ่าย	2,400.-
ลูกหนี้	8,000.-
วัสดุสำนักงาน	4,000.-
เครื่องตกแต่ง	18,000.-
เงินเดือน	50,000.-
ค่าเช่า	8,000.-

เจ้าหน้าที่	12,000.-
ตัวเงินจ่าย	20,000.-
รายได้ค่าบริการ	162,000.-
ทุน-ไฟฟ้า	39,400.-
เงินถอน	30,000.-
